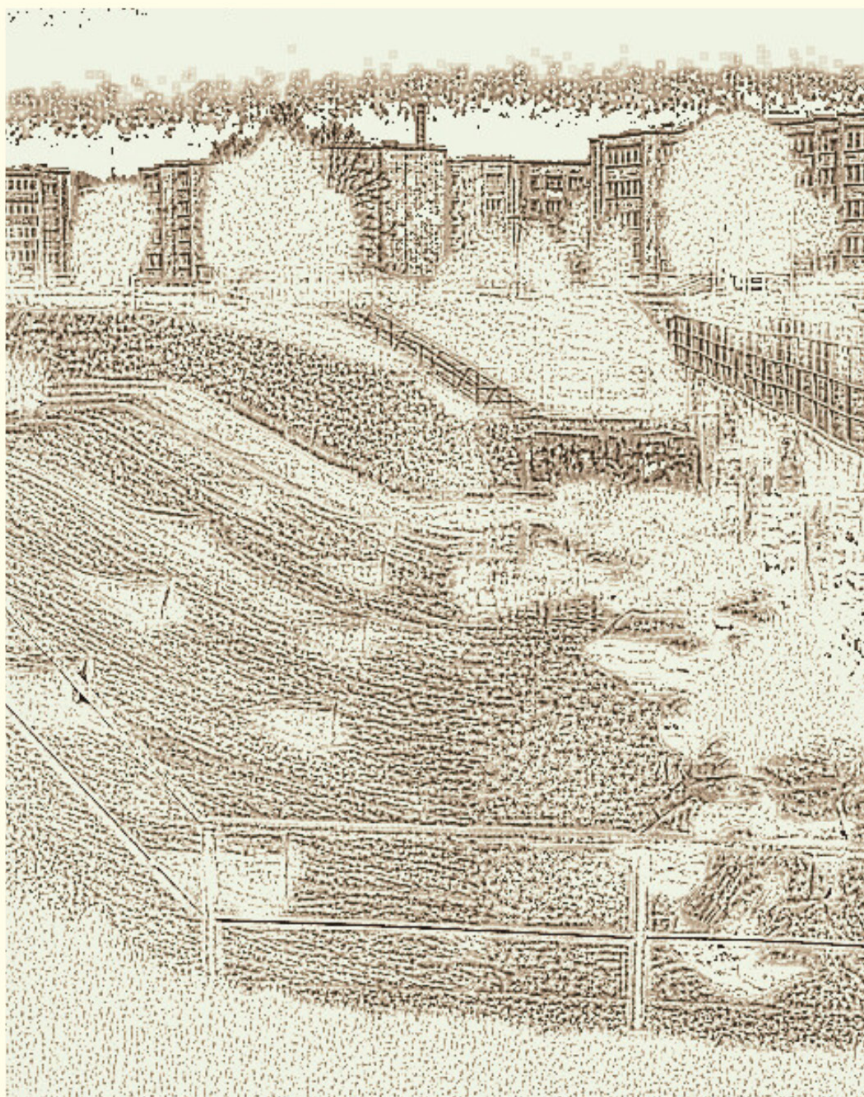

POKALBIAI SU

KELMĖ

Grožiniai kūriniai apie
Kelmę

Pokalbiai su Kelmė

Grožiniai kūriniai apie šį miestą

Kelmė
2024

Sudarytoja vyriausioji metodininkė Nijolė Kančauskienė
Maketavo vyresnysis bibliotekininkas Rolandas Kančauskas
Viršelis Birutės Špukienės

© 2024 Kelmės rajono savivaldybės Žemaitės viešoji biblioteka

Nedidelis, tačiau jaukus vakarų Lietuvoje esantis Kelmės miestas, įsikūręs Kražantės kairiajame krante, o per miestą teka jos intakas Vilbėnas. Dėl Kelmės įkūrimo datos iki šiol nesutariama, tačiau, pasak istoriko A. Dubonio „vienintelė daugiau ar mažiau tikresnė lieka 1484 m. data, kuri galėtų būti laikoma Kelmės pradžia“ (Bičiulis, 2001, vasario 17), todėl 2024 m. Kelmė švenčia 540-ąjį jubiliejų. Jam įprasminti skiriamas Kelmės rajono savivaldybės Žemaitės viešosios bibliotekos leidinys „Pokalbiai su Kelme“, kuriame surinkti eilėraščiai bei kiti mažieji grožiniai kūriniai, išsibarstę įvairiuose spaudiniuose, taip pat leidinyje išspausdinti eilėraščių konkursui „Kelmei – 540“ pateikti kūrėjų darbai.

Būkite atlidūs seniau sukurtiems eilėraščiams, pasidžiaukite tekstais, šlovinančiais Kelmę, jos gatves, jos upes, jos bažnyčias ir žmones...

Tikimės, kad leidinys ras savo skaitytoją ir bus įdomus tiems, kas myli šį mažą, bet žavų miestelį.

Regina Biržinytė

Giesmė Kelmei

*„Jei būtų mano valia, su tavim aš susituokčiau, Grenada“
(Iš senovinio ispanų romanso)*

O aistra ugnine! Su tavim aš susituokčiau, Kelme – tau niekas šitaip nedainuos, išduos greičiau, iškeis kaip Aladino lempą į žerintį prieš saulę žalvarinį žaislą. Ir niekas neprisilies tavęs, o daikte stebuklingas, siety-nams tolimųjų miestų tvieskiant. Jei būtum tu rūsti karalienė, ar elgeta būtum akla, keliais tave vesčiau kaip seserį savo. Jei mano būtų valia, aš tapčiau tavim, tom penkiom raidėm, kurios žydi žemėlapy kuklia pievų žole... Prieš tavo paprastą peizažą suklupti galiu lyg prieš altorių. Vienintele mano, už ką, ak už ką man ta laimė – ištirpti meilėje tau, tavim alsuoti ir sirgti, tave girdėt atš-niokščiant visom pasaulio upėm ir ošiant visais miškais, ir byrant rožių žiedlapiais į rasotą vėsą... jei būtų mano valia, aš tapčiau tavim, Kelme.

Rankraščiai, 4 sąsv., p. 9

Dubrovniko dangus

Dubrovniko dangus – lyg sparnai
Mėlynieji balandžiai.
Dvi drovios vienuolės ištrūksta
Iš uždaro kiemo
Ir brenda į vandenį, pasikaišiusios
Juodas suknius,
Apnuogindamos baltas jaunas kojas.
Siūbuoja aukštai lyg laivas
Miestas, kuriam nebuvo
Vargu ar suvoksi, kas yra rojus.
Jūros tyli begalybė atspindi
Jo rūmus, dieviškus kalnus.
Dubrovniko dangus, Dubrovniko dangus
**Akimirkai verčia užmiršt, jog kažkur
Stovi vienintelė tavo Kelmė.**
Ir liejas į širdį erdvė
Kaip saulėta smuiko melodija,
Ir trokšti šventai tikėt,
Jog žūstančias sielas išgelbės grožis.

*Sutemy slėniai (1996, p. 107)
(Šrifto paryškinimas – leidėjų)*

Dvi bažnyčios

O, mažų miestelių žavesy!
Tavy yra kažin ko nepaprasto.
Balta kaip gulgė liuteronų
Bažnyčia savo skaisčiu kuklumu
Ima lenkti raudonąją. Ažūrinis
Jos kryžius miestelio danguj –
Lyg permainų ženklas. Žinau:
Nemaino tikėjo ištikimieji.
Bet ar aš kada turėjau tikrąjį?
Švelni kaip gulgė, ją matėme
Iš tvenkinio, vasarą plaukydamos
Tarp žalių šešėlių. Ji buvo toli
Ir vieniša tarp dunksančių
Blokų. O ši raudona – kaip atkalus žolynas,
Pražydęs rudenį, kai viskas vysta.
Kai viskas taip griežta ir nepakeičiama nelyg tikėjimo
Dogmose.

Sutemų slėniai (1996, p. 8.)

Gatvelė miesto pakrašty

Toji gatvelė po senom liepom
Su senoviniais darželiais ir pašėlusiai
Žydinčiais jazminais vidurvasarį
Įteisino mano sieloj. Keistą, tylų
Kaip giedras vakaras po ilgų darganų,
Kurios užnuodijo sielą savo
Niauria pilkybe. Palengva ims
Dilti dienos. Geltona rožė prie
Mano širdies kaip mėnuo virš
Sutemų sklidino slėnio. Einu
Gatvele, lėtai tarytum nerealybėj
Kvepia bijūnai epochom išnykusiom.
Kažkas su kažkuo kariaus,
Kažkas skelbs idėjas neklysdamas.
O čia – tik gatvelė miestelio
Pakrašty, kur triskart
Užgieda gaidys, tikėdamas
Šventraščio pranašystėmis.

Taip lengva (2006, p. 116)

Gimtasis kampelis

Kai šio miestelio vardą užrašė
Kryžiuočių kronikose, tekėjo
Upės dvi tos pačios ir buvo
Slėnis, ir vieškelis per jį, ir keistas
Vardas – Kymel – vienišos pilies,
Aukštom dantytom sienom.
Tėvynės jausmas neįvardijamas: kol
Tu čionai, jis slypi
Tavyje lyg didelė žuvis tarp
Dumblo, Gelmių gelmėj, raina ir
Rami, galbūt jau tūkstantmečius.
Tačiau vos susikrautum mantą
Ir vieškeliu patrauktumei į svečią
Šalį – tarsi plėšrus žvėris
Tau drasko sielą šis jausmas,
Ši nostalgija, kuri įaugus
Medžiais, įsirausus upėm kalvotose
Pievose, nusėdusi
Į kaulus protėvių, kurie jau
Virtę dulkėm. Garbinga ir
Gražu gyventi ir numirti
Kampelyje, kurį visad savy
Jauti lyg širdį.

Taip lengva (2006, p. 103)

Kelmei

Neieškau nuo tavęs išsigelbėjimo, Kelme,
Čia mano jaunystė nuskendo Kražantėj, brisdama per
brastą.

Dabar aš jau žydėsiu paskutiniu žydėjimu
Rudeninių raudonų astrų.

Neieškau tavyje paguodos. Tavo vieškeliais
Mano širdis basa klajoja, kai aš tave palieku.

Ir laša nuo beržų rasa šalta kaip niekad.

Kur jūs nuvesite, keliai, savo dukras ir sūnus, į kokią
pasvietę?

Tarp kalvų devynių sodybos ištuštėję, išsimėtę

Ir krūmais pelkės veša, ir bruknės sunkios svyra

Kaip širdys į tave, kaip širdys tyros.

Rankraščiai, 4 sąsv., p. 46

Kodėl taip myliu jus?

O priemiesčio siauros gatvelės,
kur vaikšto išdidūs seni katinai,
kur žydi palangėmis ryškios piliarožės
ir prie kiekvienų vartų – suoleliai
mediniai senukams pasišildyti
saulėlydy. Kodėl toks švelnus
graudulys man širdį maudžia,
kai aš einu jomis, Kražantės,
Kalno, Prūdo gatvėmis. Kodėl
be jūsų kaip be širdies – apleidžiu
trumpam – ir jaučiu krūtinėj tuštumą,
lyg karui prasiautus?
išaugau iš jūsų, jumis pati
tampu ir iš lėto kada nors
išneš mane ir iš čia pėsčiom per
tiltą... Ir nieko neprašau, tik
kad vėlei jus kas nors taip stipriai
pamylėtų, kai jau manęs daugiau nebus.

Rankraščiai, sąsv. 6, p. 66

Kražantės gatvėj

Visų, gimusių Kražantės gatvėj,
Žydros akys. Šviesios akys
Kaip skęstanti saulėje upė.
Visų, gimusių Kražantės gatvėj,
Sielos miglotos, lyg žvelgtum
Į pilną vandenžolių duburį.
Žydi jurginai Kražantės gatvėj,
Apšviesdami ją per lietų.
Likimas pasmerkė vėl man tave mylėti
Žydriaakį ir šviesiaplaukį,
Plaukais, šviesesniais už rugį prieš pjūtį,
Tave, mano sieloj šviesiais
atminimais glūdinti,
Tave, mano pėdom sekusį tyliai
Per smėlį įkaitintą
Kaip angelą sargą
Paklaikusių karščiu savaitę.
Tu laukei manęs
Vystant liūdnei prie upės rugpjūčio žolei,
O aš praėjau pro tave,
Nors žydėjo širdy tavo akys
Birželio žydriom neužmirštuolėm,
Atleisk. Gal mylėjau per daug
Tavo žydrą ir žydinčią gatvę –
Bijojau aš ją kasdienybe grubia sutepti.
Dabar dar gražesnė man darosi ji, prarandama.
Ta gatvė jurginų ir meilės,
Ir kvepiančio meldais vandensio,
Pro tavo duris į mažytį namelį
Nebuvo man lemta įeiti jaunamarte,
Bet tu man – vienintelis,
Žydinčiais atminimais srove pavėsinga

Užplūstantis širdį.
Pažvelk į mane prasilenkiant
Siauroje gatvėj
Žydrom savo upės akim,
Nors kartelį išsekusią sielą pagirdyk!

Rankraščiai, sąsv. 4, p. 143

Kražantės pašlovinimas

Kražantės vandenys vėsūs tarp karklų, žilvičių ir
guosnių
Siūbuoja, sugėrę šaltinių tyrumą, ir liejas iš lėto į
giesmę.
Skandini ir padangę, ir viltį savo pavėsinguos
duburiuos,
O vis tiek man kitos niekada nepamilti taip, kaip myliu
tave,
Nepamirštama upe, auksu spindinti po beržynų
skliautu žaliuoju
Su saulėlydžio karūna virš veido, liūdesio kupino.
Mano širdin tavo vandenys krinta ir virsta krauju kaip
vynas
Bažnyčių tyloj, ir žydi tavo baltom lelijom oda mergaičių
Ir mano širdgėla. Palaima lyg paukštė iš rojaus krūtinėn
man
Nusileidžia, kai aš brendu į tavo gelmę pilna atsidavimo
ekstazės,
Ir kvepia rugiai ant kalno gyvybės geismu ir nuodėme.
Pagoniška tavo siela, o upe, mane pakerėjusi, dar
atmena laumių
Juoką, girias neįžengiamas, šičia šlamėjusias. Daug
amžių srūvi
Tu į tolį, ir kraują karžygių nusineši karštą, ir gūdų
meškų maurojimą.
Lotynišką giesmę Sarbievijaus, skenduolių jaunystę ir
kerštą.
Gal seseria šaukčiau ar motina, bet drasko krūtinę
Toksai nenumaldomas jausmas, daug kartų stipresnis
už giminiškus,
Kad mano kiekvienas žodis pakvimpa tavo

vandenžolėm ir mano
Kiekvienam atodūsiui ūksmingąją tavo gelmė atsiverti
per amžius
Jau lemta, žemaičių pašlovinta upe, švelniu vardu
šaukiama – Kražante.

Tenai, už Kražantės (1993, p. 8-9)

Kregždės lizdas

Mažas mano miestelis kaip kregždės lizdas,
Iš kurio išleikia jaunikliai, amžinai išleikia.
Mažas mielas lizdelis iš upių dumblo,
Pilnas vasaros nuojautos viduržiemy
Kabo prie lango ir viliasi,
Kad ją sapnuoja paukščiai tolybėse
Kaip iškirstą mišką širdy,
Kaip miestą ant milžino delno,
Ištiestą į erdvę žvaigždėtą
Švelniu ir vieninteliu vardu – Kelmė.

Rankraščiai, sqsv. 3, p. 173–174

Mano miestui

Devyni keliai tave kerta.
Dvi upės tave apjuosia.
Nėra nuo tavęs man kur pasidėti –
Mane visur tu surasi.
Nėra nuo tavęs man ramybės,
Tu trauki mane kaip bedugnė,
Kaip būtinybė perplaukt gelmę,
Kad savęs neniekinčiau.
Ir skamba man tavo vardas
Kaip giesmė iš primiršto Sarbievijaus,
Tyliai tariamas
Kur nors sausakimšoj stoty,
Kai bilietai visi parduoti
Tarsi į tolimą vaikystę.

Komunistinis žodis (1983, vasario 26)

Mano miestas

Užlipame lyg vasarą berniūkščiai
Ant aukšto kaip džiaugsmas tramplyno.
Linksmas stogų peizažas
Nusidriekia iki horizonto –
Devynių kalvų mieste – per amžius
Esi mano. Čia pilna praeities
Šešėlių, čia senas alyvų krūmas
Mano vaikystę pažino.
Čia siauros ir vingrios gatvės
Manęs pasitikti lyg rankos tiesiasi.
Čia daug yra langų, už kurių
Manęs laukia. Čia atidarau
Balkono duris į erdvę, ir plūsta
Žvaigždės ir aušros į mano
Trečią naktinį aukštą. Čia
Daug yra vandenų, kuriais galima
Plaukti ir plaukti. Čia kada nors
Tapsiu žole ar medžiu, jau sužinojusi,
Kuris tikėjimas buvo tikriausias.
O miestas stovės ir bus iki skausmo
Savas. Kažkam, kas užgims iš jo,
Kunkuliuodamas meile peizažui
Šiam lyg iš žemės gelmių
Išsiveržęs vulkanas.

Taip lengva (2006, p. 15)

Mažas miestelis

Jeigu paliksi miestelį ir eisi į pietryčius,
Rasi ten upę ir kriaušę, ir kalvas septynias.
Varva nuo kmynų vakarė rasa, ir tokia
Ramybė, kad girdis, kaip gaudžia
Varpai išlakioj tarsi grafikoj medis bažnyčioje.
Būti sunkiau yra nei kad nebūti.
Būti nepaisant nemeilės, nenoro, nepajėgiant.
Mažas miestelis – mažos
Jo aistros ir apkalbos.
Mažas tarytum scena,
Kur tenka apsieiti be suflerio.

Sutemų slėniai (1996, p. 7)

Miesteliai

Kaip aš myliu jus, mažyčiai miesteliūkščiai.
Žydi krapai darže ir aguonos liepsnoja.
Gena karves vėlai iš ganyklų, jau skęstančių ūke.
Ir tylą, net girdi – skamba bręstančios
varpos prie vieškelio, vėjui nubėgus jų viršūnėm.
Myliu kojas liesas ir dulkėtas, kurios liečia
tą šventąją žemę, myliu motinų akis geras
ir truputį prigesusias, kaip saulėlydžio šviesą
neryškią. Viskas čia neryšku. Lapija jau praradus
pavasario skaitį, kiemai kaip kiemai ir
daržai jau sužėlę. Tai kodėl šitaip traukia
ateiti čia kaip pavargusiai piligrimei,
širdim, kupina vilties ir beribio gerumo?

Rankraščiai, sąsv. 6, p. 82

Miestelis, kuris atminty

VI. Šimkui

Yra toks miestelis ūkanų slėny:
Šermukšnių šviesoj ties senosiom kapinėm
Sieniniai laikrodžiai beviltiškai vėlina –
Jie teberodo jūsų jaunystę.
Atmenat: vaikai „palendri“ žaisti ima?
Atmenat: karvės iš lėto pareina?
Ne pro malūną – atsiminimais,
Graudžiai sugulusiais į pamirštą dainą.
Šiltojo pieno lig soties atseikėjo
Vasaros pievų dosnūs likimas.
Ir netikėkite: jaunystė baigėsi,
Jaunystė gyva amžiniais sugrįžimais
Į mažą miestelį, į siaurąją gatvę,
Vingriai nubėgančią žemyn link Vilbėno.
Tenusidriekia per visą atmintį –
Kelmė – paklaikęs alyvų ir sielų žydėjimas.

Rankraščiai, sqsv. 3, p. 172

Papėdėje seno dvaro

Tas tvenkinys – tarp dviejų kapinynų
Žalsvas vanduo, jis pilnas
Šviesių šešėlių. O ant kalvos
Dunkso dvaras, apsuptas
Šimtmečius vis tų pačių ažuolų
Ir liepų. Medžių išpuvusios
Drevės slepia savy legendų
Miglotąjį žavesį ir tikrovės rūstį.
Žydi lelijos, debesys grindžia
Dugną, supasi kirai ir gulsės
Ant vandenių, lyg būtų išsiuvinėtos
Dvaro jaunai šeimininkei
Ant vėjyje plazdančios
Suknios. Miega kapuos
Ir prasčiokai, ir buvę bajorai.
Tylos veik netrikdo lengvas
Pliuškenimas plaukiant.
Šitiek dangaus, šitiek lengvumo
Ir savasties tam tvenkiny,
Pilnam gaivalingos gyvybės
Tarp dviejų kapinynų, papėdėje
Senojo dvaro.

Sutemų slėniai (1996, p. 12)

Pokalbis su Kelme

Aš tavo gatvėm, kaip mažytė, stumdaus,
Bijodama per daug keista atrodyt.
Ir parduotuvės kaip mažytę gundo
Mane bateliais ir nailonu.

Jau šiandien tetos tos, kurias atsimenu
Dar mergaičiukėm su riestom kaselėm.
Ir vežasi jos aukštuose vežimuose
Vaikystės tąsą iš vaikų darželio.

Ir karves pargena, kaip Šimkus rašė,
Jos žino kelią, jų nereikia raginti.
Ir nuovargį iš darbo žmonės nešas.
Kad židiny kaip paraką sudegintų.

O vakarais, kai grindinys atvėsta,–
Visi sugrįžta prie namų gimtų.
Ir vaikštau aš po ramų savo miestą,
Ir daug ką vėl iš naujo atrandu.

Komunistinis žodis (1974, kovo 30)

Sentimentalus atodūsis

Mažyčio miestelio dažytos langinės.
Jurginai prieš rudenį šviečia liūdnei.
Ir tu nuo vaikystės čionai gyvenai,
Ir plaukė čia svajos ramiai auksažvynės.

Kražantės, Gėlių ir Alyvų, Klevų
Ir kitokios pavasariu dvelkiančios gatvės,
Galbūt jūs bejėgės nublokšti vieatvę,
Bet, lietui praėjus, kaip lengva čionai, kaip gaivu.

Ir lyg mokinė suknele nusibodusia,
Eini gatvele, o krūtinėje skleidžias žiedai,
Ir netgi jei laimės lig šiol neradai,
Užtenka ir to, kad sutikę šypsotųsi

Visi, kuriuos tu dar pažįsti išėjusi,
Kai čiulba galulaukėj beržas rasotas,
Kai rymo prie lango pasenusios motinos,
Kai gyslom srovena,
Žemelės gimos begalinis žydėjimas.

Komunistinis žodis (1981, vasario 14)

Sugrįžimai

Bet tai nebus nei Praha, nei Paryžius,
Kas liks many po tolimų kelių...
Planetoj vietos žmogui ne per daug, bet grįžusi
Prie lūpų gėlę Kelmės pievų kaip ranką motinos keliu.
Sugrįžta paukščiai. Lizdas juos priglaudžia
Senoj tarsi pasaulis obely,
O atminty vėl jūros tolimiausios gaudžia,
Vilioja kiemą gimtą vardan jų palikt.
Ak, ir kodėl? Iš kur čigono kraujo
Klajoja gyslose manosiose giesmė?
Galbūt sugrįšiu ir į žemę šią iš naujo
Klajoklio paukščio neklystančiu instinktu pažymėta?
Ir čia, ir ten širdis mylėti trokšta:
Čia – beržus ir miglas, tenai – tarpeklį vėsų tarp kalnų.
Klajonėse gyvenimo tiesos šventos išmokstama:
Pasitikėt visom tautom kaip židiniu vienintelių namų.

Rankraščiai, sqsv. 2, p. 158–159

Tenai, už Kražantės

Žydi bulvės subtiliai taip
Lyg dugne atminties už Kražantės,
Ir vaikiūkščiai iš jų murzini išnyra –
Žiūri blizgančiom akim į pralekiantį motociklą.
Žąsys liūdi prie šulinio.
Kelias vynioja kilpom.
Žydi bulvės ir vėl už Kražantės,
Kaštonai ošia seni, iškėlę kandeliabrus
Taurus neišsipildančių vilčių sidabro.
Ir vaikai murzini kaip tada... Motociklas nurūksta
pro šalį,
Plaikstos mergaitės plaukai, pilni valiūkiško
džiaugsmo.
Bet ne tu su manim, bet ne tu su manim
Šitaip skrieji į atmintį neatsišauksiančią.
Žąsys prie šulinio. Paduos joms gerti.
Vakarėja. Nusitrins tuoj visos ribos.
Violetiškai, baltai, rausvai žydi bulvės.
Nieko nebuvo puikiau už tą grubiai gražų lauką.
Karves gano ilgakojė mergytė, apkabina juodmargės
Kaklą, patikliai kaip Sigutė šiltą karvės snukį prie
savęs prisitraukia.
Ir tik man nebeliko čia vietos,
Nors taip pat vis dar žydi bulvės
Baltai, rausvai, violetiškai...

Tenai, už Kražantės (1993, p. 10)

Tėviškėj

Mažytėj mano tėviškėj, kur net dievas
Kalbėjo lietuviškai, nužengęs iš koplytstulpio
Pasižmonėt po kaimus, aš visada buvau
Ir visad būsiu: žydėsiu jazminais, žaliuosiu
Palangėmis rūtom, į šulinius skriesiu
Vėsiom požeminėm upėm. Mažytėj mano
Tėviškėj, kur kraujas prasikala putinu
Iš protėvių žemės ir kur mauroja
Karvės vakarėjant ir siunčia jūra
Šiltą, drungną vėją, birželio ūkanos
Iš ežerų pakyla, užleisdamos ilgesiu
Akių bedugnę tylą, kur supas ežeruos
Lelijomis nuskendusią sodybų vėlės,
Kur vėliavos kryžiuočių, šarvai jų ir kaulai
Nuskendę liūnų pragarmėj pavirto
Geležim ir neapykanta, padėjusia
Pakelti skriaudą ir tikėt teisybe,
Išsaugoti išdidžią sielą, nors spjaudė ją ir trypė,
Man laimę lemia liepos, vieškelius apglėbusios,
Ir aš numirsiu visa tai mylėdama
Mažytėj savo tėviškėj, kur dilgėlės gražiau už
palmes
Ir kur, išmokusi rašyt, pirmiausia išvedžiojau
žodį KELMĖ.

Rankraščiai, sqsv. 7, p. 23

Vasara Kražantės gatvėj

Vėsi buvo vasara, kaip kikilio giesmė
Debesuotą pavakarę. Parvaro karves
Kražantės gatve tarsi iš seno
V. Šimkaus eilėraščio ir kvepia
Lietumi močiutės niūniavimo
Prietemoj, kai teka pienas čiurkšle
Į kibirą tarsi į bedugnę
Mano atmintį.

Rankraščiai, sąsv. 2, p. 84

Ana Aleksandravičienē

Kan gražesni rasu?

Tegu būs pagārbints švīsus rīts,
kēli numī vieres, šērdis žīd.
Akeliem ēšgluosčēu tavi švelnē,
braukēu ašareli, gēmta Kelmī.
Gīvīms palēnkiejāu: dūnas, pīna skuonis
tegu zūbus rieda. Žerk maluoniū,
Dīvuleliau, – paprašēu, – bruolelēm, sēsiem...
Kan gražesni ož Gēmtini rasu?

Kelmė

Pro rūkanos plutą link savo gimtinės,
Kamanės sparne rainą godą lakdinus,
Akių krašteliu noriu kaskart sugrįžti
Putoja kur vyšnios, alsavimu trykšta.

Asloj – smėlio potėpis, lankas Vilbėno,
Vaikystė čia krykštavo, aitvaru dieną
Linksmi lakdinau, skalsi dalia buvo,
Sūpavo glėbys – plati meilės sėtuvė.

Išgailinu širdgėlą, druska pasūdu,
Paklebinu „klemką“ – pareiti panūdu,
Pastypsau gandru prie pradingusių durų:
„Sveika būk, bakūže ir stogo kepure“.

Rainosios sparne ilgą kelią lakdinus,
Išmindau mintim praeities juk žolynus.
Nieks vardo neatmena – gyvastys tilę.
Kalbu: „Krašte mano, tau dosus supyliu“.

Pro rūkanų plutą, pro atminties pyne
Grįžtu sparnu meilės atgal į Gimtinę.
Kražantė sruvena, gyvenimas alma...
Pasaulį gražiausia esi, mano Kelme.

Šalia tavęs (2008, p. 49)

Dainius – © D-tech

Daina Kelmei

Aš Kelmėje gimiau,
vaikystėje čia augau,
prisimenu šį miestą gan dažnai...
Čia protėvių kapai –
jų dvasios Kelmę saugo...
O tu – apie Kelmę ką žinai?
O tu – apie Kelmę ką žinai?

**Visi, kas gimę čia,
ir statėt šitą miestą,
kad ateities kartoms
čia Saulė visad šviestų,
kartu – išvien
dainuokit šitą dainą,
te garsas apie Kelmę
per visą Žemę eina!
...Per visą Žemę eina!**

Vilbėno glėbyje,
Kražantės apsupty
mūs protėviai įkūrė miestą šį...
Iš amžių glūdumos
jie stebi mus visus –
ar saugom palikimą jų širdy...
Ar saugom palikimą jų širdy...

**Visi, kas gimę čia,
gyvena ar gyveno –
dainuokit dainą šią,
nes ši daina – ne vien tik mano,**

**bet ir tų žmonių,
kurie kartu dainuoja...
Pakelkite rankas –
lai Kelmė tegyvuoja!
Lai Kelmė tegyvuoja!**

(Šrifto paryškinimas – autoriaus).

Dalia Galbuogienė

Kelmei – 540!

Jubiliejine žėrinčia juosta
Vilbėnas ir Kražantė
Apjuosia Kelmės miestą.
Žalioja parkas,
O takų takeliais
Į tolį bėga metų eilės.

Laimingas miestas,
kad susitikę žmonės
vienas kitam vis sako „*labas*“.
Atvykęs svečias pasigroži
Akmenėliu... nepaprastu –
Jo skulptūrėlėm:
Svetingai pasilabins
Kelmietė ir *Skalbėja*,
Dar *Muzikantai* su mažom armonikėlėm.
Pirklys pasiūlys aplankyti mugę
Kelmietišką pyragą lauktuvių parsivežt...

Laimingas miestas!
Jubiliejų savo švenčia!
Giedos *Paukštėlis*...

Ir Kelmės *vieversiai* (poetai)
Savas giesmes giedos,
Sutūpę ant akmeninio *Rėdos* rato.

Jonas Graičiūnas

Kur Vilbena vilbena

Jei vyksite pro Kelmės dvaro parką,
 Jūs aplankykit akmeninę arką –
 Tą kraupų bokštą baudžiamų dienos
 Prie tvenkinio upelės Vilbenos.
 Tų pagarbai, kur rykščių gauti ėjo,
 Kadais čia liepų sodintą alėją...
 Apžergus kelią, ji dar tebestovi,
 Globodama vargdieniams plakti lovį...
 Palinkęs kryžius apleistų kapų
 Dar tebesergi palaikus grafų...
 Bet liaudis baigia jau pamiršt šį kapą,
 Kur paslėpė čia paskutinį grafą...
 Greit traktorius užars tą rūšį šaltą,
 Kad niekad čia grafai neprisikeltų!..
 Senukas porino ant savo rėžio:
 „Tai buvo tikras ponas!.. – siaubas bėdžių!..
 Jei kur prasižengei,– nelauk malonės,
 Pats savo rankom plakdavo valsčionis...
 Dar ir dabar tūlam pasivaidena,
 Praeinančiam nakčia pro bokštą seną...
 Gal vėlės užplaktų neranda vietos...
 Gal ūbauja naktibaldos pelėdos...
 Matau, ir tavo godžios akys trokšta
 Išvyst jo dvasią... Ką gi, – lipk į bokštą!
 Štai raktas, – ir patirk, ko nepatyrei!..
 Veriu senovę... Girgžda durų vyriai...
 Lovys, nuo laiko kirvarpų apdulęs,
 Kur plakdavo baudžiauninkus ponulis,–
 Lyg egiptiečių sarkofagas miega...
 Kontušas kalba, dulkina sermėgą...

Laukais vedžiojus poną kažkada,
Prie sienos glaudžias su gumbais lazda...
Kampe bedarbės rykštės ir grandinės,–
Tai „laisvės“ simboliai grafų galdynės!..

Prie Hipokrenės versmės (1978, p. 329–330)

Dalia Griškevičienė

Mano miestas

Mano miestas tįso įkalnėje
Kaip iš rojaus išmestas žaltys.
Vyniojasi pakalnėn ir apkabina upę.
Nurimsta akimirkai, atvėsintas
Netikėtumo ir suradęs draugą.
Dabar jau dviese nebekreipia
Dėmesio į išsiklaipusias gatveles
Ir lepinasi ramybe, sukurta judviejų.
Kažkur dar da riedlentės ir mamos
Šaukia vaikus vakarienės – supas
Rūko laumės ir gundo ankstyvus
Meškeriotojus, malūno paslaptį saugo
Ir laukia mažiausiojo mano brolio,
Išėjusio laimės ieškoti – dėl nebylių
Ir kvailelių anuomet buvom ramūs.
Grįžta varpo aidas daugiabučių stogais,
Tie, išėję, tikrai nepareis – liks rymoti
Tik vienišas kryžius palei upę patręšęs.
Kaip kailis katės išlaižyti langų stiklai
Pakeliui į laukiančią ir palydinčią stotį.
Mažo miesto dalia – pastovėti šalikelėj
Didelio kelio ir aprišti šiltai skara vaikus
Čia savo duoną seniai suvalgiusius.
Žalčio išnara įkalnėj džius ir kvėpės
Alyviniais rugpjūtis. Išlauki, sakau
Savo miestui – mus visus šita žemė
Apklostys.

Gediminas Griškevičius

Kelmėje, prie Kražantės

Putoja vandenys žili,
Kražantės užtvanka – gili.
Čia trumpakelniai ir basi
Susirenkam vaikai visi!
Lyg baltaplunksniai žąsinai
Čia nardom, plaukiojam linksmai...
Kai vakaras į pievas krenta,
Tada nurimsta mūs Kražantė.

Ką vaikai galvoja (1991, p. 15)

Senosiose Kelmės kapinėse

Aš maštau kiek karų
Kirchės laikrodis rodė,
Kad neliko
Akmens ant akmens!
Kiek vargų nesuarę
Paliko Noreišių,
Liolių artojųliai!
Kiek klumpelių
Ant slenkščių
Vis laukia
Griežlių vakarais!
O gerieji,
Darbštieji žemaičiai,
Nepavargę Liaudansko veidai,
Kam jums užrašas
Toks reikalingas:
„Čia ateisim
Ilsėt po darbų“?!
Nepabaigt, anei darbo,
Nei meilės, nei vagos,
Nei džiaugsmų!

Už tvoros palei baltą ėriuką
Bėga būsimo
Amžiaus karta.

Komunistinis žodis (1979, rugpjūčio 30).

Vis su Kelmės akmentašiu Juozu Liaudanskiu

I

Iš vandenų ir debesų,
Iš paukščio klyksmo ir žvėries –
Akmuo nešventintas ir šventas.
Tokia versmė! Tokia gelmė!
Išeina akmenys – sparnuoti medžiai
Iš Kelmės į Žalpius ir į Paryžių.
O tu, žmogau, gal mirusiems pavydi?
Atjoja vyrai ant baltų žirgų
Kardus prie šonų, tarsi žibintus
Prisegę – ne žudyti, o saugoti...
Per pievas brenda motina ir tėvas, –
Jie buvo svetimuos krantuos,
Ieškojo mariose žuvyčių auksažvynių.
Sugrįžo. Vyrai vėl išjos.
Išjos, išjos... paliks akmuo.

Akmuo tas – žodis.
Žodis – kraujas.

II

Paklausyk, ant kalno –
Akmeninės upės.
Akmeninės upės
Liūdesio širdim.

Kol ruduo ateina –
Tu žmogau, nemirsi!
Tu žmogau, nemirsi
Ir nemirs akmuo,–

Kaip nemiršta žodis,
Nenutyla paukštis:
Ar šventoj žemelėj
Liūdesys dainuos?!

Anūkėlio balsas
Rytmetį pažadins,
Ir paukščiu per langą
Pažiūrės akmuo.

Maišto jūra. Vėjožvalgos (2016, p.70–71)

Lina Kasparienė

Kelmė

Ant Vilbėno upės vingio
Rymo ajerai aptingę.
Teką upė, miestą juosia,
Jos krantus berželiai puošia.
Rytmečiai rasoti švinta,
Kad žvaigždes nakties nuskintų.

Čia gyvena dori žmonės,
Su idėjom ir svajonėm.
Akmenėlį atgaivina,
Miestą piešiniai dabina.
Čia vaikai linksmi kvatoja,
Gauda saulę basakoję.
Ir jauniems, ir vyresniems -
Gera Kelmėje visiems...

Būkim stiprūs ir vieningi
Savo kraštui reikalingi.
Dainomis per miesto šventę
Puoškime Kražantės krantą.
Kelkim į žydrinės gelmę
Savo gimtą miestą Kelmę!

Daina apie Kelmę

Kur miškai tankūs žaliavo ant kalvos
Ir didingai puošė gamtą Lietuvos.
Šakose paukšteliai suokė,
Lietuvos žmones išmokė
Ir tvirtybės, ir vienybės, ir narsos.

Kirto girių didi vyrai Lietuvos.
Rovė kelmus, statė miestą ant kalvos.
Nuo tada kur upės alma
Pastatytas miestas Kelmė –
Sukas ratas nuo aušros iki aušros.

Čia krantai Kražantės žiba nuo rasos.
Nieks Vilbėno upės vingio neatstos.
Akmenėliai čia prašnekę
Pastatyti šalia tako
Garsins Kelmės miesto vardą nuolatos!

Atvažiukite į Kelmę

Atvažiukite į Kelmę –
Į kalvotą kraštą,
Kur tašyti akmenėliai
Kalba kaip iš rašto!

Įsitaisiusi patogiai
Užtvenkta Kražantė.
Jos meldynuos įsikūręs
Visas miestas ančių.

Vidury salelės sukas
Garsus Kelmės ratas.
Per Kražantę kai keliauji –
Spalvų žiedas matos.

Miestą švelniai apkabinęs
Išdidus Vilbėnas.
Nesustodamas vingiuoja
Nešdamas naujienas.

Apie dvarą ir bažnyčią,
Apie gyvą parką,
Kur čionykščiai susirinkę
Juokiasi ir verkia...

Atvažiukite į Kelmę –
Žemaitijos kraštą,
Kur tašyti akmenėliai
Kalba kaip iš rašto!

Juozas Kavaliauskas

Mūsų Kelmė

Balto rūko debesėlis,
Viršum sodų pasikėlęs,
Tarp Vilbėno ir Kražantės,
Susirangęs, pasitempęs.
Stovi, rymo, mašto, užia
Mielą vasarą, žiemužę.
Vykdo misiją nemažą –
Žemės, močios, našta neša.
Amžių kelią gūdų, ilgą
Čia praėjo daug tautų,
Aisčių ainiai pasiliko –
Jiems žali kalnai patiko.
Vyko kovos žūtbutinės,
Keitėsi karių šimtinės, –
Tai maskoliai, tai kryžiuočiai
Tavo žemę puolė godžiai.
Tu po baudžios pastoliais
Vis linkai, žemaiti broli.
Ir rekrūtuos tarnavai,
Žilą plauką sugavai.
Laisvės rytas tau nušvito,
Bet jis tęsės neilgai,
Kol kaimyno neprašyto
Greit išsitiesė nagai.
Daugel amžių, Kelme, dundi
Prie kalvų ir vandenu;
Gimdai, laidoji, sujungi
Daugel brolių, seserų.

Bičiulis (1989, rugsėjo 28)

Bronislavas Klimašauskas

Kelmės daina

Čia vingiuoja papieviais Vilbėnas,
Kol ištirpsta Kražantės glėby.
Čia darbai nusruvenusios dienos
Kaip giesmė vieversėlio skambi.

Priedainis

Te ryškiau už žvaigždes
Žiburiais užsidegs
Mūsų Kelmė Kražantės vilny.
Čia mus šaukia laisva
Ir jauna Lietuva,
Ir išliksim per amžius jauni.

Čia nėra, rodos, nieko žalesnio
Už pušyną su eglė su kraiste.
Čia ir duona, ir pirmas jos kąsnis,
Ir tautos kankiniai granite.

Priedainis

Čia svečių pasitikti išbėga
Į laukus šviesialangiai namai.
Čia ir darbus, ir kūdikio miegą
Saugo tėviškės kloniai ramiai.

Toks gaivus vieversėlių lietus (2010, p. 66)

Prie Kražantės

Ji žvaigždėtai akmenėliais ritas,
Ties malūnu – klumpa drumzlina,
Kol virš Kelmės išsiraivo rytas
Ir balta kaip pasaka diena.

Saulė, vėlei spindulius sumerkus,
Nuo nakties čiūčiuoja lig nakties.
Verkia gluosniai. Bet nuo to, kaip verkia
Tik žvaiesnis po darbų jauties.

Net kai žlugtą moterys išplauna
Ir išdžiausto parke, kur paklius,–
Net tada mes čiauškančių ir jauną
Matom ritančių akmenėlius.

Jie – žvaigždėti. Juos atskirs kiekvienas.
Bet jei kartais tu dar nematei,
Kokios gražios gali būti dienos,–
Prie Kražantės būtinai ateik.

Toks gaivus vieversėlių lietus (2010, p. 69)

Inga Matulienė

Pamąstymai apie Kelmės atsiradimą

Užklydo senas išminčius,
Išvargintas tolimo kelio,
Sumerkė kojas pailsint
Kražantės upelėn.

Kaitino veidą saulė,
Išminties raukšlėmis išvagotą,
Kojas bangelės glostė,
Jų subraižytą odą.

Ir uždainavo dūšia senolio...
Po truputį jėgas atgaivinęs,
Iš kelmo jis surentė stalą,
Dėjo ten terbą drobinę.

Kelmų, pasirodo, būta
Visa galybė aplinkui...
Kokių gi girių čia ošta?!
Ir kur dabar jos pradingę?

Kiek akys aprėpė – žydinčios pievos...
„Na, matai, ir laukai čia derlingi!
Lemta, oi lemta ne vienai galybei
Kada nors trobesių čia iškilti.“

...Pagavęs mintį nusinešė vėjas,
Su srove upės vingiais vilnijo,
O senolis, prie kelmo parimęs,
Audė mintį, lyg trobos jau kyla...

Ir iškilo... dabar jau miestas.
Lyg tiksliai pagal jo supratimą.
Taip, kadaise užklydęs senolis numatė,
Tuomet dar Kielmy, atsiradimą.

... Ir pavasaris bastėsi gatvėmis Kelmės.
... Ir žiedai viens per kitą žydėjo.
Pienių jūra pavirtusios pienės jam meldėsi,
Kol prie upės parimęs stebėjosi,
Kaip saulėlydis slysdamas upės
paviršiumi,
Debesies atspindin susigėrė...
Ir tik mažai antelei tai leidęs suvirpinti,
Ramybe gėrėjosi...

Stasys Ramanauskas

Kelmė

Kartą velnias kelmą skėlė.
Cvakt! – jam bitė ir įgėlė,
Juk su bitėm nėra juoko,
Todėl velnias bėgti šoko.

Per klampynę skuto velnias –
Tartum pabaidytas elnias,
Davė per Kražantę šuolį,
Ir ant kelmo jis užpuolė.

Čia bėda jam ir nutiko –
Ant to kelmo kelnės liko...
Kur nusmuko velnio kelnės,
Ir išaugo miestas Kelmė.

Bičiulis (2007, sausio 17, p. 2)

Eduardas Selelionis

Kelmei

Žavios Kražantės dainingos lankos...
Kalvų kalvelių žalia skara...
Ir šviesios mintys,
Ir geros rankos...
Tu – Žemaitijos darbšti dukra.

Tave kaip dainą širdis dainuoja,
Jei prisiglaudus buvo kada.
Vyturio giesme, žeme artojų
Šimtmečių žingsniai
Tavo veide!

O tu – kas kartą į naują tolą
Žvelgi svajonėm, pilnom darbų.
Ir tavo žmogui –
Sesei ir broliui –
Toli nutolęs nūnai kalbu.

Jie mano sielai ir šiandien liepia
Žemaičių žemės
Reikliu vardu –
Darbais sugrįžti į tavo glėbį
Ir nuolat būti tavęs vertu.

Ką sugebėjau – tau atiduodu.
Jausk prie krūtinės
Arti arti...
Ačiū už tavo druską ir duoną
Už tavo širdį mano širdy!

Komunistinis žodis (1987, kovo 19)

Elena Skaudvilaitė

Kelmė

Kelme, Kelme! Esi ir gražėji
Ir vis trauki savęsp žemaičius.
Aidi gatvės, tirštai prigužėję,
Jau nustelbia vabzdžius ir paukščius.

Pilnos įstaigos, aikštės, mašinos.
Kažkodėl pasidaro smagu,
Kai didysis rugpjūčio vežimas
Traukia pilnas suknelių margų.

Ir vienplaukių galvų, ir kepurių;
Kai tame vežime – tu visa,
Tie mieli medinukai ir mūrai,
Obelėlė ir beržo kasa...

Kiek tik reikia lentynose dūnas
(Kitados jos nespėjo primalt
Vandeninis dar tavo malūnas,
Ne vienam pasitaikė išalkt...)

Čia ir vėjų gražiausi vargonai,
Ir vienodai vienodai ramu
Vakarykščiui bedaliui ir ponui
Po Liaudansko akmens gražumu.

Per dienas čia Kražantėje auga
Ir sidabro žuvis, ir vaikai –
Ir tegul tą augimą apsaugo
Tavo žmonės, kuriuos išlaikai.

Šventa Žemaičių žemė (1998, p.78–79)

Prie Laisvės paminklo Kelmėje

Žmogau, ar jau regi ką laisvė gali?
Kas, jei ne ji, tau leidžia kurti, veikti
Gražiai, mylėti gimtąjį kampelį,
Nuo melui pataikavimo pasveikti?
Žmogau, gerai žinai, kas laisvę gynė?
Ar permąstai, už kiek ji paaukota,
Kai sumušta, sukruvinta Tėvynė
Toli blaškyta ir smurtu kryžiuota?
Žmogau, štai šį paminklą laisvei skyręs,
Kodėl tatai svarbu, teisinga, verta?

„Kas laisvei abejingas, tas tėvynei miręs“, –
Tegul jis perduos iš kartos į kartą.

Bičiulis (2005, spalio 22, p. 2)

Janina Skeberdienė

KELMEI

Esi gėlėta palei upės vingį,
Kur žuvis ir antelės plauko.
Ramybė čia kiekvieną pasitinka –
Žinai, jog laukdama sulauki...

Gėlėta tu per Oninių mišparus
Ir santūri žemaitiškai, tyli,
Ir neskubi su įžadais, o davus
Išpildai iki kraujo savimi.

Neklumpa žingsnis ir nedyla žodis
Ir kojos už kelmų nekliūva.
Būtis čia ir buvimas guodžia
Ir laikas iš versmės dar srūva...

Esi gėlėta palei upės vingį,
Kuri metus lyg uogas renka...
Išlik tokia: šviesi ir išmintinga
Tegul šita versmė nesenka...

Idalija Stankienė

Mano miestelis

Jaunuoliai vakarietiškuose automobiliuose išdidžiai pravažiuoja pro sendaikčių turgelyje besirausiančius inteligentus. Graužia akis nuo senų automobilių dūmų ir nervina prakiurusių duslintuvų graudesys. Gailiomis akimis žvelgia išlepintam vienturčiui nebereikalingas ir išvartytas iš šilto būsto pudelis. Ieško jis maisto šiukšlių konteineryje kartu su renkančiu butelius tokiu pat murzinu ir apšepusiu bedaliu. Erzina vakarais tamsios gatvės, kai nameliai atrodo tokie vieniši, nors juose dar dega žiburys ir gyvena žmonės. Kažkas sugriovė mano miestelio trapų jaukumą ir vis dažniau aplanko sunkios mintys ir blogos žinios, krentančios lyg baltas sniegas ant purvino šaligatvio. Tačiau tai vis dėlto – mano miestelis. Pavargęs, pasenęs, ištiesęs raukšlėtą ranką ir tikintis, kad kažkas nušluostys jo sunkias ašaras, riedančias sukrypusių trobelių langais.

Gyvenimas eina (2004, p. 44–45)

Mano miestelis

Tose vietose, kur dabar yra Kelmės miestas, kažkada buvo tankūs, neįžengiami miškai. Juose knibždėjo daug žvėrių ir paukščių, kitokių gyvių. Iš už jūrų marių, kai pritrūko savo žemės, atsikraustė čia gyventi žmonės, kurie miškus iškirto, gyvūnus išnaikino, žemę suarė. Tuo metu Lietuvą valdė kunigaikštis Vytautas Didysis. Kartą važinėdamas po šalį, jis užklydo į šią vietovę, nes žinojo čia esančius tankius miškus. Kunigaikštis buvo aistringas medžiotojas ir manė čia maloniai praleisiąs laiką. Deja, ką pamatė, labai jį pribloškė. Atsisėdo vidury kelmynės ir susimąstė: kodėl žmonės taip pasielgė ir kaip užglaistyti padarytus sopulius. Sugalvojo pastatyti pilį, aplink kurią ir išaugo miestelis, pavadintas Kelme.

Sušildysiu likimą aš delnuos... (2005, p. 31)

Kražantės ir Vilbėno meilė

Linksmi tekėjo gražuolė Kražantė tarp žalių kalvų: pakrantėse kvepėjo ievos, kukavo gegutės, jos vandenyse žydėjo daug vandens lelijų. Bet vieną pavasario dieną sužinojo Kražantė apie netoliese tekantį Vilbėną ir ėmė klausinėti atskrendančių paukštelių, koks jis: ar sraunus, ar tyras jo vandenėlis... Prisiklausiusi daug pagiriamųjų žodžių, pamilo Kražantė Vilbėną ir ėmė blaškytis jo ieškodama. Tose vietose ir pasidarė Kražantės vingiai, kilpos. Kartais, kai Kražantė pavargusi sustodavo ir imdavo dūsauti, atsirasdavo gražios salos. Pagaliau Kražantė surado savo svajonių išrinktąjį, kuriam ji taip pat labai patiko. Ir įsiliejo Vilbėnas į Kražantę, pažadėjęs amžiną meilę ir draugystę, pagalbą plukdant savo vandenį į Dubysą.

Sušildysiu likimą aš delnuos... (2005, p. 29)

Asta Stulpinienė-Žičkienė

Kelmei

Mes saulę regime kasryt
Vingraus Viltėno vandeny.
Mieste, statytam ant kelmų,
Mes kuriame savus namus.
Didybėj dvaro Gruževskių
Dejonės aidi praeities dienų,
Bažnyčios varpo gaudesys,
Dainų valstiečių skambesys.

Priedainis

Mes Kelmėj skubame kaskart
Kražantės vandenin pažvelgt,
Gimtinės duona alkį numalšint,
Senolių dvasios sielon pasisemt.

Ne kartą debesy audrų
Gyvybę išlaikei savy.
Ir vėl pakilusi iš pelenų
Kasdien gražėji, augi tu.

Per miestą bėgančiu keliu
Daug amžių lėkė neramių.
Arti išvyktum ar toli
Tu Kelmės žavesį jauti.

Priedainis

Mes Kelmėj skubame kaskart
Kražantės vandenin pažvelgt,
Gimtinės duona alkį numalšint,
Senolių dvasios sielon pasisemt.

Poema apie Kelmę

Giria didžiulė, šakos susipynę,
Vanduo čiurlena pro kiaurymes...
Pro žalią pievą, ąžuolyną seną
Vilbėnas savo vandenį vilbena.

Miškų platybė, raistai, pelkės,
Kur susiręsti čia pirkaite?
Poškėjo kirviais – medžiai krito,
Kelmų ne vienas šimtas liko.

Ant tų kelmų, šakų raizgynės
Trobelės kilo, augo pilys.
Kelme miestelis pavadintas,
Net didžio Vytauto lankytas.

Vilbėne dvaras atsispindi,
Jame gyveno ponai religingi.
Jiems katalikų maldos nepatikę,
Tad protestantams jie pastatė kirkę.

Bažnyčią statė katalikų,
Drauge miestelis augo, plėtės, kito.
Religiniai vaidai netilo,
Bažnyčios degė, griuvo ir vėl kilo.

O kiek suplaukdavo prekeivių mūsų turgun,
Tik siūlo, bruka ir vaišina,
Žydėliai kalbina ir giria,
Retas kuris čia neatvers jiems pinigines.

Apsnūdusį Kelmės miestelį
Prieš daugel metų kirto plentas.
Tad miestas plėtės,
Žmonės kėlės čia gyventi.

Ir sukilimų bangos pasiekė Kražantę,
Kovotojų krauju apšlakstė upės krantą.
Už baudžios naikinimą valstiečiai kovės
Su dvarininkais koja kojon.

Karai, gaisrai, sunkumai, griūtys.
Žmonių gyvenimai čia sukos.
O, mano Kelme, išlikai didinga,
Tegu šlovė tavoji auga, plinta.

Vladas Šimkus

Kelmė

Greičiau mes augam negu sodai.
Su savo iškabom, istorijom
Mokyklinėm – tu pasirodai
Kaip ištrauka iš „Tomo Sojerio“.

... Aš parvažiuoju. Kiek jau kartų –
Tarytumei į mano atmintį –
Parvaro iš ganyklos karves
Malūno ir Tarybų gatvėmis!..

Nuo kapinių ateina prietema.
Vaikai „palendrij“ žaisti ima
Ir dėl kiekvieno taško rėkauja,
Lyg žemės lemdami likimą.

Per dešimt metų štai kas būna:
Žiūrėki, jie tave išgąsdina.
Ir dunda jų balsai lyg būgnai,
O veiduose – nė ženklų strazdanų.

Žiūrėki, „Ižais“ važinėja,
Paskendę dulkėse ir dūmuos.
Jie – šturmanai ir inžinieriai.–
Per dešimt metų štai kas būna!..

Ir, neišgirsta lig šiolei,
Esi lopšys, kurį paliekame.
Atleisk, jei sunkiai mus nešiojai,
Atleisk, už tuos, kurie kalėjime.

Tava dalia tauri ir aiški.
Tokia ir būk – viena iš šimto.
Vaikų žaidimams duoki aikštę
Ir ligi soties – pieno šilto!

Nusileisk, dangau, ant žemės (1982, p. 50–51)

Eilėraščių konkursui „Kelmei – 540“
(organizatoriai: Kelmės literatų klubas „Vieversys“,
Kelmės rajono savivaldybės Žemaitės viešoji
biblioteka ir VšĮ Kelmės profesinio rengimo centro
kūrėjų klubas „Be rėmų“) pateikti darbai.

Ana Aleksandravičienė

(Jonavos r., Upninkai, II-oji vieta)

Skubu apkabinti

Iš tamsos žibintas kai ištraukia mintį,
Išskubu palaukės gimtos apkabinti.
Tįsta meilės siūlas, slysta linkui upės,
Kur buvau laiminga, banga mažą supo.

Mėnuo lange žydi, žiburėliai laša...
„Padainuok gimtinei“, – jie širdies paprašo.
Iš tamsos žibinto šneka tyliai plaukia,
Einu nusilenkti tai, kur manęs laukia.

„Plauk, širdies dainele“, – išskaptuoju luotą,
Šypsosi svajonė, du irklu įduoda.
Iš tamsos žibintas mintį juk ištraukė,
Keliu baltą burę, į gimtinę plaukia.

Pasiekiu jos krantą, pabučiuoju žemę:
„Ačiū, kad man įdavei širdį taip neramią.
Jei ji nespurdėtų, be vilties užgestų,
Jai sparnus pakirptų ir tave prarastų“.

Giliai atsidūsta žemė, rankas tiesia:
„Meilei kas paklūsta, turi sielą šviesią“, –
Ašarą nubraukia, ne gėlos, o džiaugsmo, –
„Kai tik suskaudėsi, tave pasišauksiu“.

Iš tamsos žibintas ilgesį ištraukia,
Skubu apkabinti gimtosios palaukės –
Žemaitjos savo, žvilgsnis grožį vėrė,
Glundu prie krūtinės Kelmės – Motinėlės.

Lina Archipova

(Šiauliai, III-ioji vieta)

Esi

Už miško tu gyveni.
Rytas skamba –
Semi rieškutėmis šypsena.
Žydinčios tulpės širdy,
Vakaro saulės spinduly
Esi, esi, o, mieste gražus!

Dabintas lelijomis langas,
Iš sapnų tavo balsas.
Po tylos – dienos dainavimas.
Po pilkumos – žolė žalia, žalia kalasi...

Kelme, Kelme, lenkiuosi tau!

Angelė Bražaitė

(Šiauliai)

Tokia ta mano meilė

Mergele Švenčiausia, dangun paimtoji,
angelų Karaliene, į šviesą siųstoji,
sidabro žvaigždėm naktimis švytuliuoji!

Per lauką laukelį linų mėlynųjų
sidabriškais ratais su saule atriedi –
laukymėj žalioj ažuolų amžinųjų
su vargo žmoneliais parymai, užgiedi...

Atgailos maldos – per Jėzaus kančią –
keliais žaizdotais su skausmo rožančium –
senam vienuolyne apvalo mūs širdis,
nuskaistina sielas, varpais prikelia viltis...

Mintis puolusiųjų perkeičia Dievas.
Vilbėno upelis pagirdo pievas – –

pašonėje dvaro kartais medžiai prabyla
apie baudžiavą, karą, tautos sukilimą –
dvarininką J. Gruževskį ir jo narsą beribę!
Apie užsispyrimą ir didžiulę kantrybę!

Slogi praeitis jau akių nebebedo.
Nuo kalvų devynių vaizdai atima žadą:
pervidur Kražantės čiurlena svajonės,
tiek jaunas, tiek senas išvengia dejonės –
ilgėliau užsibūna prie Bridvaišio, Gylio.
Myli Kelmę saviškiai. Na, ir aš tebemyliu.

Elena Čiganienė-Jūra

(Radviliškio r., Raudondvaris, I-oji vieta)

KELMEI

Kelme, tu taip arti šaknų.
Po medžių lapija jurginai
Nuo klėties iki gonkų.
Nostalgija jaunų dienų.
Deja, sugrįžt neteko,
Per mišką takeliu
Mintyse sugrįžtu,
Girdžiu šunelį lojant,
Prie šulinio sustoju.
Tave apkabinu.
Lynoja...

Liucija Jagielienė

(Mažeikiai)

Širdies daina Kelmei

Didžius bažnyčios kuorus saulė glosto,
Kražantė liejas iš vingrių krantų,
Pražydo Tavo krašto sodai,
Žiedų virpėjimą širdim jaučiu.

Jaučiu Tave, kaip pirmą meilės alkį –
Esi šventa ir tobulai graži,
Pušynas Tau pavasarinę dainą ošia,
Kai dvaro rūmuose užsidega šviesa.

Smagiai srovėna Vilbino upelis,
Kely sugirgžda Gruževskių karieta,
Čia pėdos Graičiūno, Tumino įmintos,
Čionai gyva poetinė dvasia.

Kiek žodžių paukščiais į tolius nuplasnojo,
Rotonda, tiltas džiaugės dainomis,
Kelmiškiai – nuostabiausi žmonės,
Vaikai, jaunimas – miesto ateitis.

Mes susitiksim Kelmėj prie Kražantės –
Kai pasiilgsim žodžių iš širdies.
Tik čia ištroškę sielos susilieja,
Gerumo žieduose – poetinė šviesa.

Kristina Jankūnienė

(Šiauliai)

Kaip gerai, kad
Tave suradau,
Nes reikėjo kažkur
Prisiglausti,
Kaip benamė
Ieškojau šaknų,
Kad paklydusios
Niekas neskaustų.
Čia dangus visada
Mėlynesnis,
Nesvarbu,
Kad ne tas,
Iš vaikystės,
Kur senelių troba
Ir šnekta
Mane guodė
Savu ramumu
Ir neskyrė iš
Būrio anūkų.
Jie išmokė
Kražantės tėkmėj
Neskubrioj
Įžvelgti
Akimirkos grožį.
Nors lėtai, bet
Visad į priekį –
Kasdienybė, parodei,
Svajonių negožia.
Na ir kas, kad ne čia
Aš gimiau –
Kelmė tapo sava

Nuo jaunystės,
Pasiilgus visad
Sugrįžtu
Paieškoti tikrumo
Vaikystės.

Estera Juškevičiūtė-Burda

(Eschborn, Vokietija)

Lietuvos didžiojo kunigaikščio
Kazimiero valia
Pastatyta žemaičių bažnyčia
Mena Kelmės,
Prie Kražantės upelio prigludusios,
Įkūrimo metus.
Miestelėnai didžiuojasi, džiaugias,
Kad istorija šimtmečius netgi penkis
Ir keturiasdešimt jau metų skaičiuoja,
Kad marga praeitis išaugino tvirtybę,
Gruževskių dvaro didybę.
Kad, Ryga–Tilžė plentą nutiesus,
Suklestėjus gyvenimui,
Kūrėsi paštas ir telegrafas,
Stotis diližanų,
Vandens ir garo malūnai,
Parduotuvės ir fabrikai.
Kad net priespaudoj caro
Žodį gimtąjį užu skverno
Saugiai parnešė knygnešiai.
Karų deginta, priešų trypta,
Darbščiųjų gyventojų rankomis
Kelmė miesto teisėmis prikelta.
Istorijai atminti
Žmonės aikštes, gatves

Garbingiausiais vardais pavadino.
Tvarkė parkus, takus, suolelius,
Užtvanką ir tiltelius.
Paminklus pagarbiai statė
Prie mokyklų, bibliotekos,
Daug skulptūrų dovanai
Miestui skyrė akmentašiai.
Tūkstančių lazdų drožėjas
Paskui didelę svajonę ėjęs.
Laimėi jis savus namus išmainė
Ir duris muziejui atidarė.
O galerija lauko – neįprasta:
Ten paveikslus žiūrėti

Nuo tiltelio juk tenka.
Taip vis gražina kelmiškiai miestą –
Parodom, gėlynais, festivaliais,
Myli žodį, meną, šokį, dainą.
Čia suburtas mažasis teatras
Kviečia didelius ir mažus
Pasijuokt, pamąstyti,
Nuoširdžiai, atvirai
Vienas kitą
Gerumo glėbiu apkabinti.
Sukasi ratu mūs metai,
Sukas greit ir „Kelmės ratas“,
Kasmet šventę rengia,
Miesto simbolių pagerbia.
Provincijos dvaro sodyba –
Kelmės dvaras –
Iš tolimiausių šalies kampelių
Svečių sulaukia,
Jie baroko stiliaus ansamblio
Paveizėt suplaukia.
Tylą skrodžia varpas vidudienio

Ir vargonai didingai gaudžia
Švenčiausios Mergelės Marijos
Ėmimo į dangų bažnyčioje.
Prie altoriaus parklupęs žmogus
Meldžiasi ir dėkoja.
Už dangaus mėlynumą,
Taiką žemėj gimtoj ir pasauly,
Už miestelio klestėjimą,
Ryto saulės tekėjimą.
Už naminės duonos riekelę,
Bičių nešamą šviežią nektarą.
Už tradicijas, tvirtą bendrystę,
Už darbštumą žemaičių
Ir meilę savajam kraštui.

Vilija Kalvaitytė Mickienė

(Šiauliai)

GRAŽUOLĖ KELMĖ

Atbėgusi žavi dama,
Iš Žemaitijos glūdumos.
Nuo Kražių džiaugsmą nešdama,
Per padūmavusius laukus.

Sustoja – grožisi gamta,
Mazgoja Kelmėje krantus.
Didžiuojasi jaukia sala,
Kviečia užsukti čia visus.

Klajoja ji po Kelmę kas diena,
Globoja, saugo ją Vilbėnas išdidus.
Pasiekusi Dubysą, šauks sudie,
Gražuole Kelme, dar užsuksim į svečius!

Inga Matulienė

(Kelmė)

Kelmės genas

Yra tokia vieta
Rytų Žemaičių plynaukštėj.
Kažkam neypatinga,
Mums – labai brangi.

Istorijom ryškiom apipinta,
Kovų stipriai užgrūdinta,
Po sukilimų, karo ir gaisrų
Lyg Feniksas iš pelenų nekart pakilusi.
Nes žmonės čia geri... drąsių širdžių.

Ir jau nuo tų laikų... sunkių,
Kai žmones glaudė girios,
Supratom... ši vieta –
Ji neišduos savų.

Mes Kelmės krašto žmonės.
Kuo mes ypatingi?
Mes – žmonės paprasti... tai ir svarbu.
O gal geriau užsukit į svečius, susipažinti
Ir mes jums atsakysim tuo pačiu.

Jaugęs mums į kraują Kelmės genas,
Ir širdys plaka kelmietišku ritmu,
Ir nesvarbu, kokiam krašte bebūtum gimęs,
Jleidęs čia šaknis, tampi savu.

Mes – Kelmės žmonės... visokie –
Linksmi, laimingi
Ar nusivylę – reikia visokių.
Ir tol, kol širdys nepavargs dainuot krūtinėje,
Skambės ir mūsų kraštas nuo dainų...

... ..

Kelmės krašte ugnys dega...
Dangun kyla kibirkštėlės,
Iš širdies širdin pasklinda
Šiluma aplink.

Tad kviečiame visus širdingai,
Į svečius užsukti –
Mūsų dvarų aplankyti,
Parkuose padūkti...

Su duona ir druska sutiksim,
Visiems duris atvėrę...
Kol Kelmės krašte ugnys dega...
Kyla kibirkštėlės...

Aldona Orvidienė

(Kelmė)

Kelmės daina

Kražantės vingiu Kelmė apsiglėbus
Tarp pievų, klonių ir miškų žalių.
Man šitas miestas toks brangus ir mielas –
Čia aš gimiau, čia aš ir gyvenu...

Iš tolo šviečia jos šventovių bokštai,
Didingas dvaras rymo ant kalvos.
Praeivį čia pasisvečiuot pakvietęs
Vilbėnas bangele jam raibuliuos...

Jau šimtmečius skaičiuoja mūsų Kelmė,
Nors ir niokota negandų, karų
Ji vis prisikelia gyvent iš naujo
Su meile, pagarba darbščių žmonių.

Jaunėja Kelmė – ji paveikslais puošias,
Skulptūromis, šimtais margų žiedų.
Nuves gatvelės prie malūno seno
Pasigrožėt Kražantės ošimu...

Tegul skambės per amžius Kelmės vardas
Žmonių darbuose, posmuose dainos.
Pušynas žalias ir tėkmė Kražantės –
Toks mielas kraštas žemėj Lietuvos!

Aurelija Vyšniauskaitė

(Kelmė)

Kelmei

Tai kraštas, kuriame aš gimiau,
Užaugau, klausydama tavo varpų.
Kojom basom gaivią rasą jaučiau,
Sugėriau vaikystę iš tavo delnų.

Mano mieste, branginu tave ir tikiu –
Pakeisti tavęs ar bandyti ištrinti
Niekas negali iš mano širdies ir minčių,
Jei vėjai likimo toli nugintų.

Arvydas Vyšniauskas

(Elektrėnai)

Maža Kelmės paslaptis

Kiekvienas miestas turi paslapčių,
Apipintų laukų ir pievų žole
Tarpu kelmų.
Ne išimtis ir ši vieta,
Garbingai jau daug metų minima
Ten, kur ištraukus iš užančio,
Karštai bučiuodavo rožančių
Prie santakos Vilbėno ir Kražantės.
O kiek stovėjo diližanų,
Už jų tolumoje žandarų...
O duonos skonis šių kraštų
Kiek primena sukilėlių vardų...
Ragauju duonos ir eiles kuriu,
Vis prisimindamas dėkoju
Darbščiam, kantriam šiam kraštui,
Kad niekur neišėjo jis iš rašto,
Kurį pati Žemaitė
Rašė, skaitė.
Tokia ta Kelmės paslaptis,
Gal ne visa,
Gal tik maža, maža dalis,
Ramiai tik tiksinti,
Mus siejanti
Laiko ašis.

Žiemgalos Bitė (Birutė Kriščiūnaitė)

(Šiauliai)

Poringė apie Kelmę

Teka teka upė Kražantė iš Žemaičių aukštumos,
Savo vardą gavo nuo Kražių miestelio, o gal atvirksčiai –
nieks nesužinos.

Kaip ten bebūtų – pasiekia ji Kelmę,
Savyje talpindama dvylikos upelių vandenį.

Ne apie Kražantę noriu kalbėti,
Paporinsiu, kuo įdomi ta Kelmė
Ir nuo kada ji Lietuvos miestas.

Kelmė ir Kražantė – viena virvele surištos,
Kelmę pastatė kairiame Kražantės krante protėviai.
Istorijoje parašyta – prieš 540 metų tai įvyko.

Pradžioje – iškirto didelę girą. Pasidarė paini kelmynė.
Kad galėtų arti žemę, išrovė kelmus, medžius, sudegi-
no.

Pastatė miestą – Kelme įvardino.

Bėgo metai po metų, net šimtmečiai ėjo,

O miestas Kelmė gražėjo gražėjo:

Pastatė bažnyčią šventai Marijai,

Herbą – vežimo tekinį, apačioje su trimis ažuolo lapais,
patvirtino.

Dabar, 21 amžiuje – Kelmėje vyksta renginių įvairiausių;

Tai Automobilių Ralis, tai spektakliai vaidinami gausiai,

O jau koncertų – nesuskaičiuojama daugybė!

Buvo šokio spektaklis, Iškiliausios Moters rinkimai,

Fotografijų parodos, muilas didžiausias 32 kilogramų
išvirtas.

Ažuolą pasodino, kad primintų Dainų Šventės ir
grožybes.

Kelmė – miestas ne iš kelmo spirtas –

Joje apsilankė Lietuvos prezidentas!

Galėčiau dar vardinti daugybę įvykių,

Nes Kelmė gražėja – kelmiškiai myli ją.

Turinys

Regina Biržinytė. Giesmė Kelmei.....	4
Dubrovniko dangus.....	5
Dvi bažnyčios.....	6
Gatvelė miesto pakrašty.....	7
Gimtasis kampelis.....	8
Kelmei.....	9
Kodėl taip myliu jus?.....	10
Kražantės gatvėj.....	11
Kražantės pašlovinimas.....	13
Kregždės lizdas.....	15
Mano miestui.....	15
Mano miestas.....	16
Mažas miestelis.....	17
Miesteliai.....	17
Miestelis, kuris atminty.....	18
Papėdėje seno dvaro.....	19
Pokalbis su Kelme.....	20
Sentimentalus atodūsis.....	21
Sugrįžimai.....	22
Tenai, už Kražantės.....	23
Tėviškėj.....	24
Vasara Kražantės gatvėj.....	25
Ana Aleksandravičienė. Kan gražesni rasu?.....	26
Kelmė.....	27
Dainius. Daina Kelmei.....	28
Dalia Galbuogienė. Kelmei – 540!.....	30
Jonas Graičiūnas. Kur Vilbena vilbena.....	31
Dalia Griškevičienė. Mano miestas.....	33
Gediminas Griškevičius. Kelmėje, prie Kražantės.....	34
Senosiose Kelmės kapinėse.....	35
Vis su Kelmės akmentašiu Juozu Liaudanskiu.....	36
Lina Kasparienė. Kelmė.....	38
Daina apie Kelmę.....	39
Atvažiuokite į Kelmę.....	40
Juozas Kavaliauskas. Mūsų Kelmė.....	41
Bronislavas Klimašauskas. Kelmės daina.....	42
Prie Kražantės.....	43

Inga Matulienė. Pamąstymai apie Kelmės atsiradimą.....	44
... Ir pavasaris bastėsi gatvėmis Kelmės.....	45
Stasys Ramanauskas. Kelmė.....	46
Eduardas Selelionis. Kelmei.....	47
ElenaSkaudvilaitė. Kelmė.....	48
Prie Laisvės paminklo Kelmėje.....	49
Janina Skeberdienė. Kelmei.....	50
Idalija Stankienė. Mano miestelis.....	51
Kražantės ir Vilbėno meilė.....	52
Asta Stulpinienė-Žičkienė. Kelmei.....	53
Poema apie Kelmę.....	54
Vladas Šimkus. Kelmė.....	56
Eilėraščių konkurso „Kelmei – 540“ kūriniai.....	58
Ana Aleksandravičienė. Skubu apkabinti.....	58
Lina Archipova. Esi.....	59
Angelė Bražaitė. Tokia ta mano meilė.....	60
Elena Čiganienė-Jūra. Kelmei.....	61
Liucija Jagielienė. Širdies daina Kelmei.....	62
Kristina Jankūnienė. Kaip gerai.....	63
Estera Juškevičiūtė-Burda. Lietuvos didžiojo kunigaikščio.....	64
Vilija Kalvaitytė Mickienė. Gražuolė Kelmė.....	67
Inga Matulienė. Kelmės genas.....	68
Aldona Orvidienė. Kelmės daina.....	70
Aurelija Vyšniauskaitė. Kelmei.....	71
Arvydas Vyšniauskas. Maža Kelmės paslaptis.....	72
Žiemgalos Bitė (Birutė Kriščiūnaitė). Poringė apie Kelmę.....	73